

Petra, pitanje pape Liberija i Honorija i t. d. doprinesao je Kirch cijeli tekstovni materijal, tako da si čitatelj iz samih vrela može stvoriti kritičan sud. Materijal, što ga Kirch donša, seže do u 7. stoljeće.

Tekstovi su uzeti iz najboljih izdanja. Grčkom tekstu uvijek je dodan latinski prijevod. Sigurno će taj: *Enchiridion fontium* brzo naći mnogo prijatelja. *E. L.*

A. Knöpfler: Lehrbuch der Kirchengeschichte. Freiburg u. Wien, Herder, 1910. 5. izd. str. XXVIII+849, cijena K 14'40.

To je djelo izašlo prvi put god. 1895. A sada je evo izašlo već u petom izdanju, k tomu je prevedeno na španjolski i magjarski.

Principi, koji su autora vodili kod sastavljanja ove povijesti, bili su znanstvena ozbiljnost, iskreno crkveno poimanje i mirna objektivnost. Stoga je izašlo ispod njegovih ruku tako vrsna crkvena povijest. Knöpfler nije propustio kod nijednoga svog novog izdanja, a da ne bi upotrijebio najnovije rezultate na polju crkv. povijesti, tako je njegova crkv. povijest iza svakog izdanja izašla savršenijom i boljom tako, te nema važnijega pitanja u crkv. povijesti i teološkom svijetu, na koje se on nije obazrio u svojoj povijesti. Pripadajuća literatura je sve do sadašnjosti savjesno navedena.

Razdioba je Knöpflerove crkv. povijesti više manje ista, kao i u drugim crkv. povjestima, samo što on mnogo više pažnje posvećuje pojedinim važnijim pitanjima n. pr. sekte i inkvizicija i što se opširno obazire na crkv. znanost i to sve do sadašnjosti; tako već govori i o modernizmu i enciklici „Pascendi“, za koju kaže „Eine si-

cher unbeabsichtigte, aber deshalb nicht weniger bedauerliche Wirkung dürfte die Enzyklika für die Zukunft haben. Da infolge der kirchlicherseits angeordneten strengen Überwachungen manche unerleuchtete Sionswächter sich für berufen halten, Denuntiantendienste leisten u. ausserdem jede unbequeme Äusserung als „Modernismus“ anschwärzen zu müssen, werden hiedurch nicht wenige schaffensfreudige u. namentlich jüngere Kräfte lahmgelegt werden“ (str. 788. op. 2.).

Autor nas vodi u svojoj crkv. povijesti do sadašnjosti — tako govori o Piju X, o najnovijim prot. sektama kao Heilsarmee, Szientisten i t. d.

Neugodno me se je dojmilo, da pisac nigdje u svojoj crkv. povjesti ne spominje Hrvate; život sv. Cirila i Metoda vrlo je kratak; a o staro-slov. službi božjoj nema ni riječi. Ruska je crkva siromašno obragjena, kao što većinom u njem. djelima. Na str. 345. stoji Fagić mjesto Jagić. *E. L.*

G. Bardenhewer: Patrologie. Freiburg u. Wien, Herder, 1910. 3. izd. str. XI+587, cijena K 10'20.

Svrha je i zadaća ovoga djela, da pouzdano orijentira na polju povjesti staro-crkvene literature.

U uvodu pisac govori o pojmu i zadaći patrologije, o povjesti i literaturi patrologije, te o repertorijima literature, o crkv. Ocima i izdanjima i prijevodima spisa crkv. Otaca. Zatim dijeli u tri velika odsjeka svoju patrologiju te dolazi do Izidora Ševilskoga.

Pošto se upravo na polju patrističkom neumorno radi i istražuje, to je bilo od potrebe novo izdanje, da se uzmognu uzeti u